

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2024.4.03>
CZU: 37.015.3/4:373.091:159.953.5

AUTOEVALUAREA: INSTRUMENT AL DEZVOLTĂRII COMPETENȚEI A ÎNVĂȚA SĂ ÎNVEȚI A ELEVILOR DE LICEU

Luminița Maria BALABAN,
doctorandă, Școala Doctorală Științe ale Educației
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”,
Chișinău, R. Moldova,
profesor, Colegiul Național Pedagogic „Ștefan cel Mare”,
Bacău, România
ORCID ID:0000-0002-9000-8625

Rezumat. *Articolul investighează rolul autoevaluării în dezvoltarea competenței de a învăța să înveți la liceeni, subliniind importanța acesteia în promovarea abilităților de învățare autonomă. Autoevaluarea este abordată ca un instrument pentru identificarea punctelor forte și a aspectelor ce necesită îmbunătățire, facilitând un proces de învățare continuă și eficientă. Studiul, care a implicat aplicarea unui chestionar de autoevaluare unui grup de 75 de elevi din clasele a X-a și a XI-a, a evaluat diverse aspecte ale procesului de învățare, cum ar fi organizarea învățării, utilizarea strategiilor și tehnicilor de învățare, gândirea critică, motivația și atitudinea față de învățare, precum și evaluarea și dezvoltarea personală. Rezultatele indică faptul că autoevaluarea are un impact pozitiv asupra motivației și implicării elevilor în procesul de învățare, evidențiind în același timp atât beneficiile, cât și provocările acestui demers. Concluziile studiului subliniază necesitatea integrării autoevaluării în practica educațională și oferă recomandări pentru cercetări viitoare și aplicări practice.*

Cuvinte-cheie: *autoevaluarea competenței de a învăța să înveți, reflecție asupra experienței de învățare, abilități de învățare, învățare autonomă, autoreglarea învățării, motivația pentru învățare.*

SELF-ASSESSMENT AS A TOOL FOR DEVELOPING THE COMPETENCE OF LEARNING HOW TO LEARN IN HIGH SCHOOL

Summary. *The article investigates the role of self-assessment in developing the competence of learning how to learn in high school students, highlighting its importance in promoting autonomous learning skills. Self-evaluation is approached as a tool for identifying the strengths and the aspects that require improvement, facilitating a continuous and effective learning process. The study, which involved the application of a self-assessment questionnaire to a group of 75 students from the 10th and 11th grades, assessed various aspects of the learning process, such as organization of the learning process, use of the learning strategies and techniques, critical thinking, motivation and the attitude towards learning, as well as the assessment and personal development. The results indicate that self-assessment has a positive impact on students' motivation and involvement in the learning process, highlighting at the same time both the benefits and the challenges of this approach. The findings of the study emphasize the need to integrate self-assessment into educational practice and provide recommendations for future research and practical applications.*

Keywords: *self-assessment of the competence of learning how to learn, reflection on the learning experience, learning skills, autonomous learning, self-regulation of the learning process, motivation for learning.*

Rolul și importanța autoevaluării competențelor școlare ale elevilor reprezintă un subiect de cercetare cu o tradiție notabilă, abordat în numeroase studii academice, cât și în politicile educaționale contemporane. Cercetările de referință evidențiază faptul că autoevaluarea competențelor este un instrument de învățare activă care, îi ajută pe elevi să

- și asume responsabilitatea pentru propriul proces de învățare. Boud D., subliniază că autoevaluarea presupune analiza critică de către elevi a propriilor cunoștințe, abilități și atitudini în raport cu învățarea, sprijinindu-i astfel în dezvoltarea capacității de a reflecta asupra progresului lor educațional. Acest proces le permite elevilor să identifice punctele for-

te și slabe-și să ajusteze strategiile de învățare în mod autonom și eficient [3].

Un studiu realizat de Andrade E. H., Brokhart C. și Chingyen Yu E., subliniază necesitatea reevaluării practicilor de evaluare din sistemul educațional, punând accentul pe dezvoltarea competențelor necesare pentru învățarea pe termen lung. Autorii argumentează că evaluarea tradițională din educație tinde să se concentreze pe măsurarea performanței imediate a elevilor, ignorând adesea rolul decisiv pe care evaluarea îl joacă în formarea abilităților fundamentale pentru învățarea continuă. În acest context, ei propun o schimbare de paradigmă, sugerând că evaluarea ar trebui să se orienteze mai mult către autoevaluare și dezvoltarea autonomiei elevilor în procesul de învățare [1, p. 38].

Andrade E. H., Brokhart C. și Chingyen Yu E. semnalează, de asemenea, importanța implicării active a elevilor în procesul de evaluare, prin activități care le permit să-și monitorizeze progresul și să obțină feedback constructiv. Ei pledează pentru promovarea unor metode de evaluare mai flexibile, care să încurajeze gândirea critică și reflexivă, facilitând astfel dezvoltarea competenței de a învăța să înveți. Aceste practici, susțin autorii, nu doar că îmbunătățesc performanțele academice imediate, dar contribuie și la formarea unei baze solide pentru învățarea autonomă și pe tot parcursul vieții [Ibidem, p.42].

Perculea L. reliefează că autoevaluarea este un element de bază în dezvoltarea autonomiei elevilor, accentuând importanța acestor aspecte în dezvoltarea competenței de a învăța să înveți. Autoevaluarea este văzută ca un proces dinamic, care necesită o conștientizare continuă a propriei învățări și o capacitate de autoreglare. Potrivit autoarei, elevii care își dezvoltă abilitățile de autoevaluare devin mai autonomi în învățare, ceea ce le permite să își gestioneze eficient timpul și resursele, să identifice și să depășească dificultățile și să obțină rezultate academice superioare.

Autoarea subliniază, de asemenea, rolul fundamental al profesorilor în promovarea autoevaluării și autonomiei în rândul elevilor. Prin susținerea acestor practici, profesorii pot contribui la creșterea conștientizării și autoreglării în procesul de învățare, pregătindu-i pe elevii de liceu pentru provocările educaționale și profesionale viitoare [9, p.98].

Competența de „a învăța să înveți” a fost istoric promovată de UNESCO (1972, 1997) prin definirea celor patru „piloni” ai educației de calitate: *a ști* (cunoașterea), *a ști să faci* (aplicarea cunoașterii),

a ști să trăiești împreună (conviețuirea), și *a ști să fii* (dezvoltarea personală), care creează fundamentul pentru *a învăța să devii*. Ulterior, această competență a fost subliniată de Consiliul Uniunii Europene prin Recomandarea din 2006, revizuită în 2018, care pune accent pe competențele-cheie de tip intra-, inter-, pluri- și transdisciplinar [4,p.14]. Aceste competențe sunt dezvoltate prin intermediul educației pe tot parcursul vieții și au aplicații specifice în învățământul liceal, având ca rezultat final formarea competenței transversale și transdisciplinare de *a învăța să înveți în mod eficient, autonom și responsabil, pe întreaga durată a vieții*, în conformitate cu valorile pedagogice fundamentale ale educației permanente și ale autoeducației.

Abilitatea de a iniția, de a organiza și de a reglementa propriul proces de învățare, incluzând conștientizarea și utilizarea strategiilor adecvate de învățare, gestionarea eficientă a timpului și resurselor și evaluarea critică a progresului și performanțelor proprii reprezintă competența de a învăța să înveți. Aceasta are un rol important în dezvoltarea învățării pe tot parcursul vieții și pentru adaptarea la cerințele în continuă schimbare ale societății [8, pag.2012].

În accepția lui Orehovschi S., competența de a învăța să înveți vizează abilitatea elevului de a-și gestiona propria învățare, individual, în perechi, în echipă [7, pag.4].

În plan normativ, educația trebuie să construiască un mediu optim de instruire care să faciliteze dezvoltarea competenței de a învăța să înveți în liceu, având un impact social extins și contribuind la anticiparea evoluției calitative a societății în ansamblul său. Această competență este esențială pentru formarea unor indivizi capabili să se adapteze continuu la schimbările sociale și profesionale, asigurând astfel o dezvoltare durabilă și armonioasă a comunității.

Competența de a învăța să înveți se referă la două mari aspecte: a dori să înveți (a fi motivat) și a ști cum să înveți (strategii de învățare). Dezvoltarea organizată și sistematică a competenței de a învăța să înveți pe perioada școlarității contribuie la conștientizarea procesului și a nevoilor proprii de învățare, depășirea obstacolelor, dobândirea autonomiei în învățare [5, p.52].

În perspectivă curriculară, formarea și consolidarea competenței de a învăța să înveți necesită o integrare armonioasă a diferitelor forme de realizare a învățării: formală (organizată în cadrul școlar),

nonformală (derulată în afara cadrului școlar, dar planificată și intenționată), și informală (generată neintenționat de mediul comunitar). Promovarea unui curriculum flexibil, care să valorifice aceste forme de educație, este esențială pentru dezvoltarea unei competențe durabile de a învăța să înveți, cu efecte pozitive asupra progresului individual și colectiv. Acest demers permite o dezvoltare holistică a elevului, pregătindu-l pentru a face față provocărilor complexe ale vieții sociale și profesionale.

La nivelul filosofiei și politicii educaționale, se promovează ideea de a forma elevii astfel încât aceștia să devină cât mai independenți de influențele externe (culturale, economice, ideologice, spirituale etc.) și să fie capabili de autoinstruire într-un context de învățare și de autoînvățare durabilă pe tot parcursul vieții, fie aceasta școlară, universitară, comunitară sau profesională. În acest context, literatura de specialitate a introdus și a consolidat concepte metodologice relevante, cum ar fi: învățarea autonomă, strategiile didactice interactive, strategiile cognitive și metacognitive, dar și tehnicile didactice speciale (destinate cultivării spiritului inovator și a gândirii critice), stilurile de învățare etc. [6, p.16.]. Aceste concepte sunt strâns legate de competența de a învăța să înveți, ce sprijină și amplifică autonomia psihologică și responsabilitatea socială a elevului, care își asumă rolul de conducător al propriului proces de învățare și autoînvățare. Într-o perspectivă pedagogică și socio-culturală, aceasta contribuie la eficiența autoinstruirii (managerială, antreprenorială) și la dezvoltarea educației permanente și a autoeducației.

Scopul studiului a fost explorarea și analiza impactului practicilor de autoevaluare asupra competenței elevii de liceu de a învăța să înveți în vederea identificării punctelor forte și a domeniilor de îmbunătățire pentru a promova ulterior strategiile didactice eficiente ce pot fi implementate în educație pentru stimulând autonomia și autoreglarea în procesul de învățare.

Obiectivele studiului:

- investigarea percepțiilor și a atitudinilor elevilor de liceu față de procesul de autoevaluare a competenței de a învăța să înveți.
- identificarea manierei în care elevii utilizează autoevaluarea pentru a-și îmbunătăți performanțele academice.
- analiza efectelor autoevaluării asupra motivației și implicării elevilor în procesul de învățare.

- determinarea impactului autoevaluării asupra dezvoltarea abilităților de gândire critică și organizare a învățării.

Pentru a investiga cercetarea, a fost elaborat instrumentul de cercetare cu genericul **Chestionarul de autoevaluare a competenței de a învăța să înveți** aplicat elevilor, administrat în septembrie anul 2022 pe un lot de 75 de elevi din 3 clase, dintre care 50 de elevi din cl. X-a și 25 de elevi din clasa XI-a în cadrul Colegiului Național Pedagogic „Ștefan cel Mare”, Bacău, România.

Scopul aplicării *Chestionarului de autoevaluare a competenței de a învăța să înveți* a fost de a oferi elevilor un instrument de reflecție asupra propriilor practici de învățare, facilitându-le identificarea punctelor forte, cât și domeniile care necesită îmbunătățire.

Pentru ca cercetarea să ofere o imagine clară a provocărilor și oportunităților existente în problema abordată, au fost identificate variabilele dependente: planificarea timpului de studiu, stabilirea obiectivelor de învățare, utilizarea agendelor, aplicarea tehnicilor de învățare, revizuirea materialului de studiu, autoevaluarea cunoștințelor, înțelegerea profundă a conceptelor, analiza și conexiunea ideilor și conceptelor, punerea de întrebări, motivația pentru învățare, interesul pentru lucruri noi, atitudinea optimistă, autoevaluarea progresului, solicitarea feedback-ului, reflecția asupra învățării.

Variabilele măsurate în cercetare se referă la câteva aspecte ale competenței de a învăța să înveți ce pot contribui la identificarea aspectelor în care se poate interveni sau poate fi dezvoltată competența de a învăța să înveți și au fost sintetizate în 5 dimensiuni: 1. *Organizarea și planificarea învățării*; 2. *Strategii și tehnici de învățare*; 3. *Abilități de gândire critică*; 4. *Motivație și atitudine față de învățare*; 5. *Evaluarea și dezvoltare personală*.

Aceasta abordare permite o organizare clară și coerentă a datelor, facilitând analiza și interpretarea rezultatelor. Fiecare dimensiune reflectă un aspect esențial al competenței de a învăța să înveți și acoperă diferite comportamente și abilități relevante.

O variabilă relevantă în cadrul experimentului de constatare a constituit-o *Organizarea și planificarea învățării* (item 1). Distribuția elevilor-respondenți în funcție de această variabilă și opțiunile propuse sunt următoarele: a. *Îmi planific timpul de studiu în mod eficient* - 20 %, b. *Îmi stabilesc obiective clare de învățare* - 28 %, c. *Folosesc agende pentru a planifica sarcinile de studiu* - 40%, d. *Abordarea diversității culturale în educație* - 52% (Figura 1).

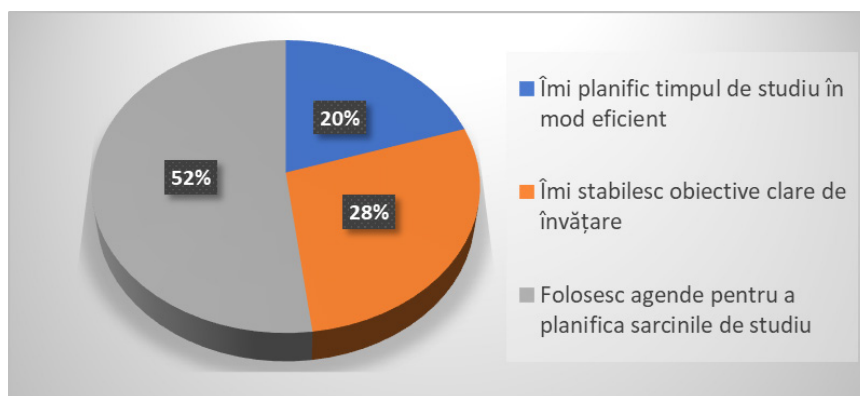

Figura 1. Organizarea și planificarea învățării

Constatăm că elevii sunt relativ slabi în planificarea eficientă a timpului de studiu și stabilirea obiectivelor clare (20% și 28%). Cu toate acestea, folosirea agendelor pentru a planifica sarcinile de

studiu este o practică mai comună (52%). Acest lucru sugerează că, deși mulți elevi au instrumentele necesare pentru organizare, nu toți le utilizează în mod optim sau eficient.

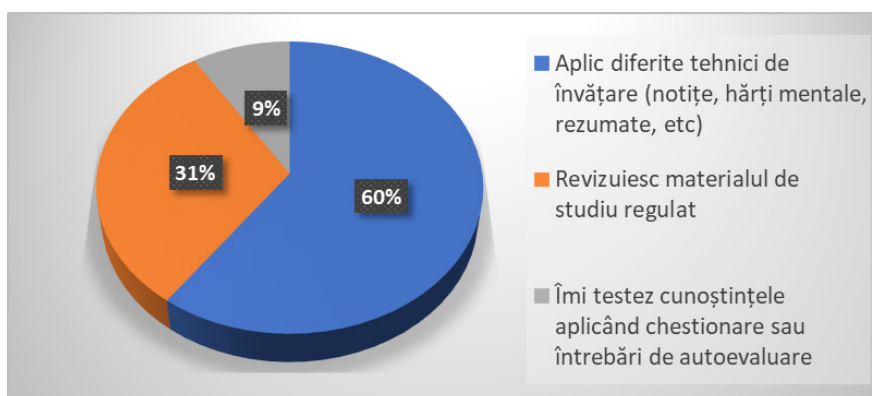

Figura 2. Strategii și tehnici de învățare

La întrebarea privind *Strategii și tehnici de învățare (item2)* am constatat, că majoritatea elevilor, utilizează diverse tehnici de învățare (60%), ceea ce este pozitiv. Totuși, doar o treime dintre ei își revizuiesc materialul de studiu regulat (31%), iar foarte puțini își testează cunoștințele (9%). Aceasta indică o nevoie de îmbunătățire în aspectul autoevaluării și a practicii de revizuire constantă.

La întrebarea privind *Strategii și tehnici de învățare (item2)* am constatat, că majoritatea elevilor, utilizează diverse tehnici de învățare (60%), ceea ce este pozitiv. Totuși, doar o treime dintre ei își revizuiesc materialul de studiu regulat (31%), iar foarte puțini își testează cunoștințele (9%). Aceasta indică o nevoie de îmbunătățire în aspectul autoevaluării și a practicii de revizuire constantă.

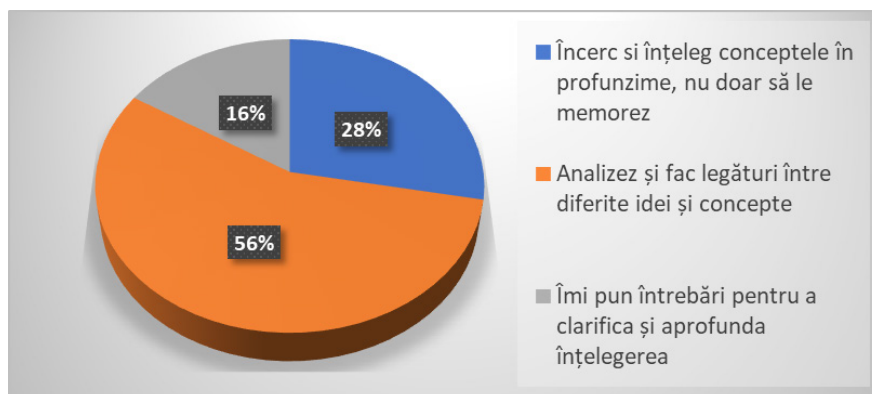

Figura 3. Abilități de gândire critică

Privind variabila *Abilități de gândire critică* (item3) elevii par să fie mai buni în a face legături între idei și concepte (56%), însă mai puțini încearcă să înțeleagă conceptele în profunzime (28%) și chiar mai puțini își pun întrebări pentru a

aprofunda înțelegerea (16%). Acest lucru arată că abilitățile de gândire critică ar putea fi dezvoltate mai bine, în special în privința înțelegerii profunde și a clarificării conceptelor.

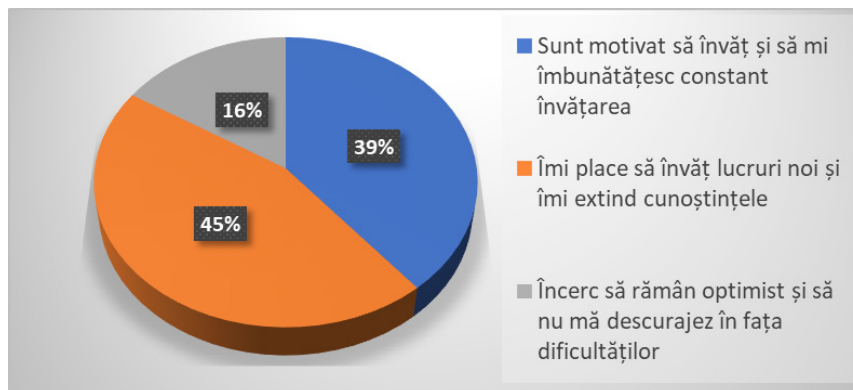

Figura 4. Motivație și atitudine față de învățare

În cazul itemului 4 *Motivație și atitudine față de învățare* s-a constatat că aproape jumătate dintre elevi au o atitudine pozitivă față de învățare și doresc să-și extindă cunoștințele (45%). Cu toate acestea, doar o treime sunt motivați să

își îmbunătățească constant învățarea (39%) și foarte puțini reușesc să rămână optimiști în fața dificultăților (16%). Aceasta indică o nevoie de sprijin în dezvoltarea rezilienței și a motivației continue.

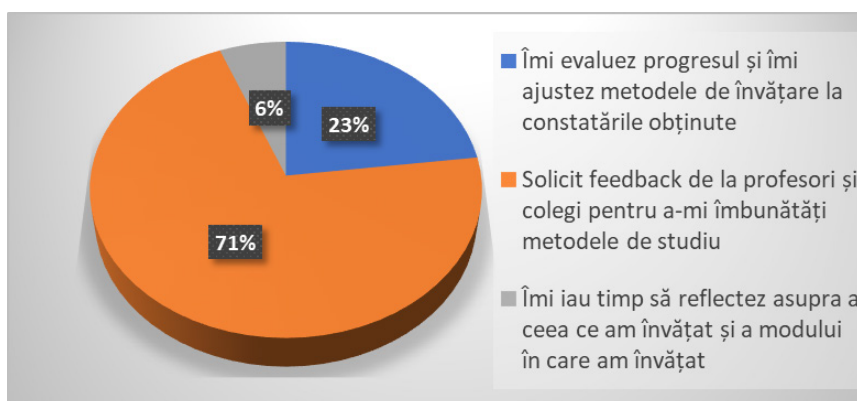

Figura 5. Evaluarea și îmbunătățire personală

Un alt aspect urmărit de noi a fost *Evaluarea și dezvoltare personală* (item 5). Am constatat că elevii sunt foarte buni în a solicita feedback (71%), dar foarte puțini își iau timp să reflecteze asupra învățării lor (6%) și doar un mic procent își evaluează progresul și ajustează metodele de învățare (23%). Aceasta sugerează că, deși feedback-ul extern este valorizat, auto-reflecția și ajustarea continuă a metodelor de învățare sunt aspecte care necesită îmbunătățiri.

Concluzionând cercetarea noastră, punctăm că prin analiza rezultatelor obținute, studiul a demonstrat că autoevaluarea are un impact semnificativ

asupra competenței de a învăța să înveți la elevii de liceu. Facilitarea și conștientizarea de către elevi a propriilor puncte tari și a domeniilor care necesită consolidare și dezvoltare pot contribui la sporirea eficienței și autonomiei învățării.

Practicarea autoevaluării ar putea dezvoltă abilități metacognitive la elevi pentru a monitoriza și regla mai eficient propriul proces de învățare. Cercetarea a relevat faptul că mulți elevi întâmpină dificultăți în planificarea eficientă a timpului de studiu și în stabilirea obiectivelor clare. De asemenea, s-a observat că, deși majoritatea elevilor utilizează diverse tehnici de învățare, doar o parte mică dintre

aceștia își revizuiesc constant materialul de studiu și își testează cunoștințele.

Abilitățile de gândire critică sunt importante pentru reușita atât în mediul academic, cât și în cel profesional. Chiar dacă studiul a arătat că elevii pot stabili conexiuni între idei și concepte, este nevoie de o atenție sporită pentru a dezvolta o înțelegere profundă și clarificarea conceptelor prin formularea de întrebări. S-a constatat că autoevaluarea contribuie la creșterea motivației intrinseci a elevilor, însă este nevoie de sprijin suplimentar pentru a dezvolta reziliența și motivația continuă, mai ales în fața dificultăților și a provocărilor academice.

Elevii chestionați au apreciat feedback-ul extern, dar sunt mai puțin obișnuiți să își rezerve timp pentru reflecție asupra propriilor procese de învățare și pentru ajustarea strategiilor utilizate, fapt ce confirmă că promovarea reflecției și a autoreglării este necesară pentru îmbunătățirea continuă a competențelor de învățare.

În context, este recomandată:

- integrarea sistematică a autoevaluării în curriculum, astfel încât elevii să fie încurajați

și sprijiniți să analizeze și să aprofundeze propriile practici de învățare,

- dezvoltarea programelor educaționale privind organizarea eficientă a timpului, planificarea obiectivelor de învățare și utilizarea strategiilor și tehnicilor de învățare pentru îmbunătățirea performanțelor academice,
- implementarea unor activități și exerciții menite să dezvolte gândirea critică, înțelegerea profundă și clarificarea conceptelor, contribuind astfel la îmbunătățirea pregătirii academice a elevilor,
- oferirea de sprijin și resurse pentru dezvoltarea rezilienței și motivației continue, inclusiv prin consiliere și activități motivaționale, va ajuta elevii să facă față provocărilor academice și să mențină entuziasmul pentru învățare,
- încurajarea elevilor pentru reflecție asupra învățării lor și ajustarea constantă a strategiilor de învățare poate conduce la o îmbunătățire continuă a competenței de învățare și la sporirea autonomiei în procesul educațional.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. ANDRADE, H., BROOKHART, C., CHINGYEN YU E. *Classroom assessment as co-regulated learning: a systematic review*. În rev: *Educational psychology*, vol.6, 2021, pp.36-45. <https://doi.org/10.3389/educ.2021.751168>.
2. BALABAN L. *Competența de a învăța, a să înveți ca model pedagogic fundamentat psihologic și social*. În rev: *Didactica Pro*, nr.3(145) 2024, ISSN 1810-6455-categoria B, pp.15.
3. BOUD, D. *Challenges in reforming higher education assessment: perspective from afar*. În rev: *e-Journal of Educational Research, Assessment and Evaluation*, nr.26(1), 2020. ISSN: 1134-4032. Pe site-ul: <https://doi.org/10.7203/relieve.26.1.17.088>.
4. FRANȚUZAN, L. *Perspective de dezvoltare a competenței de a învăța să înveți*. 2021. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/138-142_18.pdf
5. FRANȚUZAN, L., ȘEREMET, I. *Competența de a învăța să înveți și educația stem/steam: aspecte conceptuale*. În vol: *Instruire prin cercetare pentru o societate prosperă*. Ediția 11. Vol. 2.2024. pp.50-55. ISBN 978-9975-46-904-3.
6. NEACȘU, I. *Metode și tehnici de învățare eficientă. Fundamente și practici de succes*. Iași: Editura Polirom, 2015.
7. OREHOVSCHI, S. *Dezvoltarea competenței elevului de a învăța să înveți prin activități integratoare independente de valorizare a textului*. Rezumatul tezei de doctorat, 2023. 40p.
8. PAPUC, L., BALABAN, L. *Dezvoltarea competenței "a învăța să înveți" la treapta de liceu*. În vol.: *Cultura Cercetării Pedagogice: Provocări și Tendințe Contemporane*, ediția I-a, 5-6 iunie, vol.4, Chișinău, 2021, pp.212-225. ISBN 978-9975-76-345-5.
9. PECULEA, L. *Dezvoltarea competenței de a învăța să înveți*. Colecția Științele Educației, Cluj Napoca, 2015. 316 p.